

Loting Eerste Kamer

David Van Reybrouck: 'Bestuurders aanwijzen door loting is democratischer...'

Overal in Europa zit de democratie ernstig in het slop. Politici zijn deel van het probleem, denkt de Vlaamse publicist David Van Reybrouck. Bestuurders aanwijzen door loting is democratischer.

Een volksvertegenwoordiger zei eens: 'Ik weet perfect wat ik moet doen aan het klimaatvraagstuk, maar als ik dat doe, word ik nooit meer verkozen'. Dit gaf aan David Van Reybrouck de beslissende zet om een essay te schrijven over het failliet van verkiezingen:

'Dat is precies wat mij tegenstaat. We leven in een tijd van permanente verkiezingskoorts. Vanaf de dag van de verkiezingen zijn politici bezig met de volgende. Dat werkt verlamdend. Sociale media als Twitter en Facebook versterken dat effect. Ministers en Kamerleden staan onder permanente druk van één lange opiniepeiling, voortdurend ligt de afrekening van de kiezer op de loer.

De opkomst bij verkiezingen loopt vrijwel overal terug, kabinetsformaties duren steeds langer, en kabinetten sneuvelen steeds vaker tussentijds ... Overal in Europa zitten regeringen korter. En regeringspartijen worden steeds zwaarder afgestraft bij de eerstvolgende stembusgang. Het democratisch stelsel kraakt in zijn voegen.

Ik wil verkiezingen niet afschaffen, ik wil er alleen iets naast zetten. We zijn democratie volkomen synoniem gaan beschouwen aan verkiezingen - het rood maken van een bolletje eens in de zoveel jaar. Ik trek dat in twijfel. Met democratie wordt al drieduizend jaar geëxperimenteerd, en pas de laatste tweehonderd jaar via verkiezingen.

Er zijn andere procedures denkbaar. Loting bijvoorbeeld. Je zou je kunnen voorstellen dat de Eerste Kamer de plaats wordt waar de leden zijn ingeloot. Die mensen hoeven zich niet te bekommeren over de volgende verkiezingen, en kunnen zich helemaal richten op het algemeen belang dat in het huidige bestel steeds meer in de verdrinking komt.

Loting zal in Nederland misschien moeilijker in te voeren zijn dan in landen die dat systeem op een of andere manier in hun rechtspraak al kennen. Maar zo revolutionair is mijn voorstel niet.

In de stadsstaat Athene, bakermat van de democratie, bestond in de vijfde en vierde eeuw voor Chr. al loting. Verkiezingen speelden daar een zeer beperkte rol. Veruit de meeste publieke functies werden via loting ingevuld. En dat ging perfect: de Atheense stadsstaat met het omliggende gebied Attica werd vakkundig bestuurd en maakte een bloeiperiode door. Later zien we loting in stadsstaten als Florence in Italië en in Spanje, ook daar ging het goed.

In een moderne communicatiemaatschappij als de onze hebben mensen gewoon meer recht op zeggenschap, maar dat recht moet je eerlijk verdelen. Loting is de beste manier om te vermijden dat alleen wie geld, diploma's of connecties heeft, mag spreken.

Ook in het huidige systeem bestaat het gevaar dat er nitwits en charlatans aan de macht komen. Kijk naar Berlusconi! Natuurlijk, een gekozen volksvertegenwoordiging heeft meer expertise in huis. Maar wat heb je aan een parlement vol juristen die de prijs van het brood niet meer kennen? Loting maakt de democratie representatiever. Die ingelote leken hoeven er trouwens niet alleen voor te staan, ze moeten overleggen met experts en gekozen politici. Alle ervaringen in het buitenland tonen aan: ze nemen hun taak bijzonder ernstig. Het onderscheid tussen bestuurders en bestuurden vervalst: alle burgers kunnen beide rollen vervullen. Dat is het allerbelangrijkste om het vertrouwen in de politiek te herstellen. Aristoteles zei al dat een kenmerk van democratie vrijheid is, en vrijheid betekent afwisselend regeren en geregeerd worden. Dat is geniaal als inzicht.

Aan het belang van politieke verkiezingsstrijd doe ik helemaal niets af. Ook ik ben daarvan onder de indruk. Opvallend is dat de socialisten, die zich in de negentiende eeuw zo voor algemeen kiesrecht beijverden, nooit de kaart van de loting hebben getrokken.

Het interessante is dat iedereen nu stemrecht heeft, maar dat de democratische honger nog steeds niet is gestild. Het verlangen naar inspraak groeit. Het verlenen van het recht om eens in de vier jaar een stem uit te brengen, voldoet niet langer aan de noden van de moderne samenleving. Mensen kunnen van dag tot dag, zelfs van minuut tot minuut, volgen wat er in de actualiteit gebeurt, ze kunnen erover lezen op hun smartphone, ze kunnen zich een mening vormen, zich via Twitter en Facebook mobiliseren - maar ze mogen pas na vier jaar weer politici kiezen die vervolgens verlamd zijn door de kieskoorts en niets durven te doen. Noem dat maar democratie.

Loting klinkt een beetje negatief, maar ooit was stemrecht voor vrouwen ook kansloos toen het in 1850 voor het eerst geopperd werd. Ik sta met mijn visie echt niet alleen, want in de academische wereld in binnen- en buitenland is loting als onderdeel van de democratie al volledig aanvaard. Grote hoogleraren hebben erover geschreven, grote onderzoekers hebben veldwerk gedaan. Ik schreef wel het eerste populaire boek over loting, ik probeer op een rustige en zo toegankelijk mogelijke manier te vertellen wat op wetenschappelijk gebied in feite al bon ton is.

Ik ben het met veel voorstellen van populistische partijen grondig oneens, maar ik vind het te gemakkelijk om hun kiezers bij het grofvuil te zetten. In het populistisch stemgedrag van burgers gebeurt iets zeer belangrijks: het wijst op het verlangen naar betrokkenheid van de laagopgeleide klasse bij de samenleving. Ook zij hebben recht op zeggenschap.

Bron: Co Welgraven, in Trouw 6 oktober 2013

Gespreksvragen bij 'Loting Eerste Kamer'

- Vormt ons parlement een afspiegeling van ons volk?
- Hoe beoordeel je de relatie tussen burger en overheid?
- Hoe groot is in jouw ogen het belang van een Europese Unie?
- Is Van Reybroucks voorstel om loting als volwaardig onderdeel van onze parlementaire democratie in te voeren een vorm van casino-democratie, of legt hij juist de vinger op een tekortkoming van ons parlementaire stelsel?
- Vind je dat Van Reybroucks analyse de naam 'profetisch' verdient?

Tempel gewijd aan Athene, Polias en Poseidon, ten tijde van Pericles (ca. 494-429). De Atheense democratie stond toen op het toppunt van zijn macht en blaakte van zelfvertrouwen. Flickr / Peekandeat